

Slutrapport

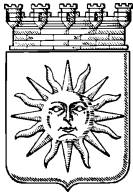
Återrapportering av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande projekt

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå). Arbetet dokumenteras och efter insatsen lämnas en slutrapport till Brå.

Erfarenheterna från de olika projekten är många gånger intressanta för andra som arbetar med brottsförebyggande arbete och därför publicerar Brå ett urval av rapporterna på myndighetens webbplats.

För sakuppgifter och slutsatser står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/lokaltarbete

SOLNA STAD
Kommunstyrelsens kansli
Victor Kilén

B3.3-0124/2009

FÖRSPEL

-ett samarbete mellan Solna stad och AIK-fotboll-

Sammanfattning

Solna stad lever med en i Sverige relativt unik problematik som rör matcher på Råsunda fotbollsstadion. Ur stadens synvinkel ser vi att fotbollen är en oerhört viktig del för Solnas utveckling och attraktivitet, men det är minst lika viktigt att Solnaborna ska känna sig trygga i sin närmiljö oavsett om det pågår matcharrangemang eller inte.

I BRÅs rapport 2008:20 ”Strategier mot fotbollsrelaterade ordningsstörningar” belyses den problematik som till stor del utspelar sig i Solna i samband med fotbollsmatcher. Rapporten tar upp Solna som ett typexempel när det gäller ordningsstörningar kring derbymatcher och anger också förslag på både långsiktiga och kortsiktiga åtgärder för att komma till rätta med problematiken.

Trygghetsrådet i Solna stad och AIK initierade projektet Förspel under våren 2009. Det var Kultur- och fritidsförvaltningen som stod som huvudman på projektansökan och start för projektet angavs till den första april 2009. Slutdatum för projektet angavs till den första november samma år. Projektorganisationen innefattar en styrgrupp med representanter från AIK Fotboll AB, Kultur- och fritidsförvaltningen samt trygghetsrådets sekreterare tillika samordnare. Projektet har också inneburit ett närmare samarbete med polisen.

Förspel utformades från början för att rikta in sig på ungdomssupportrar som huvudsaklig målgrupp. I början av projektet var också Solna stad och AIK inställda på att de som skulle komma till Förspels arrangemang till stor del skulle vara ungdomar. Detta har emellertid visat sig vara felaktigt då Förspel både attraherat ungdomar samt annan publik. I och med denna tillströmning av olika personer och åldersgrupper har Förspel bidragit till en tryggare miljö i samband med derbymatcher och andra högriskmatcher, som matchen mot Göteborg. Det är inte bara uppsikten av de unga supportrarna runt arenan som förbättrats, fler vuxna, så kallade kapabla väktare, har i och med Förspel börjat vistas i området.

Det är också viktigt att nämna att Förspels intentioner och syften utformats på ett relevant sätt som gjort dem möjliga att uppnå och förverkliga. Målen har inte stridit mot varandra och varit möjliga att genomföra utifrån de förutsättningar projektet utgick från. Både Solna stad, AIK och polisen har varit nöjda med projektets upplägg och det resultat som framkommit. Förspel har bidragit till en bättre och tryggare stämning före högriskmatcher och de olika aktiviteterna har varit mycket uppskattade.

Något som varit både roligt och givande är att Förspels lyckade koncept både uppmärksammats nationellt som internationellt. Idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth har exempelvis besökt Förspel och tyckte det var ett mycket intressant upplägg. Manuel Comeron forskare om förebyggande åtgärder inom huliganism och verksam inom Liege fancoaching i Belgien har också besökt arrangemangen.

Vad gäller framtiden för projektet har både Solna stad och AIK antytt att en fortsättning av Förspel är att föredra. Detta beror dock på framtida finansiering och om det går att få fortsatt extern delfinansiering.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
OM SOLNAS PROBLEMATIK	3
TRYGGHETSÅRÅDET I SOLNA STAD	3
NÄTVERKET "RÅSUNDAMATCH"	3
STRATEGIER MOT FOTBOLLSRELATERADE ORDNINGSSTÖRNINGAR	4
LÅNGSIKTIGA ÅTGÄRDER	4
KORTSIKTIGA ÅTGÄRDER	4
VILKA SUPPORTRAR SKA FÖRSPEL VÄNDA SIG TILL?	5
MÅLGRUPP	5
FÖRSPELS ORGANISATION	6
PROJEKTANSÖKAN	6
SYFTE OCH MÅLFORMULERING	6
VAL AV ANALYSMETOD	7
EFFEKTUTVÄRDERING	7
PROCESSUTVÄRDERING	7
PROCESSUTVÄRDERING	7
MÅLANALYS	7
MÅL 1	8
MÅL 2	8
MÅL 3	8
MÅL/MEDEL – ANALYS	9
MÅL 1	9
MÅL 2	9
MÅL 3	10
GENOMFÖRANDEANALYS	10
MÅL 1	10
MÅL 2	11
MÅL 3	12
SLUTSATS	13

Om Solnas problematik

Solna stad lever med en i Sverige relativt unik problematik som rör matcher på Råsunda fotbollsstadion. Vid flera tillfällen under de senaste åren har situationen kring arenan i samband med matcher beskrivits som ”krigszon”. Ur stadens synvinkel ser vi att fotbollen är en oerhört viktig del för Solnas utveckling och attraktivitet, men det är minst lika viktigt att Solnaborna ska känna sig trygga i sin närmiljö oavsett om det pågår matcharrangemang eller inte.

Det har även kommit till stadens kännedom i olika forum och vid olika tillfällen att medborgare upplever situationen kring vissa matcher på Råsunda som otrygga och till och med hotfulla.

Trygghetsrådet i Solna stad

I Solna finns inget lokalt BRÅ som endast sysslar med brottsförebyggande frågor. Solna stad har istället satsat på att få ett helhetsgrepp över problematiken kring brott, droger, skadegörelse och trygghet.

Detta arbete organiseras i ett trygghetsråd som följer trygghetsarbetet i stadens nämnder och förvaltningar och ser till att stadens verksamheter och externa aktörer samarbetar om trygghet och säkerhet. Trygghetsrådet består av politiker och tjänstemän från stadens nämnder och förvaltningar samt andra aktörer som Polisen, det kommunala bostadsbolaget Signalisten, AIK, och Solna Centrum.

Trygghetsrådet arbetar i huvudsak utifrån fyra delråden:

- Brottsförebyggande arbete
- Drogförebyggande arbete
- Skadeförebyggande arbete
- Insatser som främjar trivsel och trygghet i utemiljön

Det är detta trygghetsråd som antar den övergripande strategiska inriktningen så att stadens förvaltningar jobbar i samma riktning och gemensamma målsättningar. I och med dessa fokusfrågor och organisation hamnar även fotbollsrelaterat våld och ordningsstörningar inom Trygghetsrådets hägn. Ett av de projekt som initierades av Trygghetsrådet var bildandet av nätverket ”Råsundamatch” .

Nätverket ”Råsundamatch”

Samarbete kring matcherna på Råsunda är och har länge varit omfattande. Solna stad har nära kontakter med såväl arrangörer, Svenska fotbollsförbundet, AIK, polisen och räddningstjänsten i frågor som rör säkerheten kring arenan. Nätverket ”Råsundamatch” initierades under 2008 med samtliga dessa aktörer.

Strategier mot fotbollsrelaterade ordningsstörningar

I BRÅs rapport 2008:20 ”Strategier mot fotbollsrelaterade ordningsstörningar” belyses den problematik som till stor del utspelar sig i Solna i samband med fotbollsmatcher. Rapporten tar upp Solna som ett typexempel när det gäller ordningsstörningar kring derbymatcher och anger också förslag på både långsiktiga och kortsiktiga åtgärder för att komma till rätta med problematiken.

Långsiktiga åtgärder

De långsiktiga åtgärderna fokuserar i stor del på övergripande insatser på nationell nivå som att skapa en nationell handlingsplan, utse en nationell utredare och liknande. Dessa långsiktiga planer och åtaganden kan inte enskilda kommuner svara för utan ansvaret vilar i första hand på nationella myndigheter.

Det är emellertid intressanta långsiktiga åtgärder som Solna stad gärna skulle vilja se omsättas i praktiken. Som exempel kan också nämnas arbetet med att öka polisens kunskaper och hantering vid derbyn och andra högriskmatcher. Metoden kallas även ”friendly but firm” och ”low policing”

Kortsiktiga åtgärder

De kortsiktiga åtgärderna som presenteras kan däremot kommuner påverka i större grad. Det gäller även för andra lokala och regionala aktörer som är involverade i arbetet kring derbymatcher och andra idrottsarrangemang. De kortsiktiga åtgärder som nämns är:

- Skapa arrangemang utanför och inne på arenan i syfte att minska den aggressiva stämningen och att få åskådare att komma tidigare till arenan. På detta sätt undviks långa köer vilket skapar utrymme för en noggrannare visitering.
- Inför en senaste ankomsttid till arenan i syfte att skapa utrymme för en noggrannare visitering.
- Var tydlig med att inte acceptera påtaglig onykterhet vid inläppet
- Förlägg alla högriskmatcher vid lunchtid på helger.
- Utöka samarbetet med lokaltrafiken för att snabbt få bort åskådare från området runt arenan så att polisen kan koncentrera sig på de ordningsstörande supportrarna.
- Se över den tekniska utrustningen gällande kameraövervakning på arenorna i syfte att säkerställa identifiering.

AIK och Solna stad arbetar redan med flera av dessa punkter och det genomförs kringarrangemang av olika slag, som Supporterdag för de redan engagerade supportrarna till ansiktsmålning för de allra minsta vid familjeläktaren. För barnfamiljerna anordnas även aktiviteter, inom Gnagisland, vilka fått god respons av både barn och föräldrar.

Efter matcherna har SL utökat trafiken med tunnelbanetågen så att åskådare och supportrar snabbare kommer bort från Råsunda. Arbeta med att förbättra detta ytter-

ligare pågår dock och nätverket Råsundamatch för dialog med lokaltrafiken, SL:s styrelse, för att fler bussar ska sättas i trafik vid match. Vad gäller den tekniska utrustningen sätter AIK upp extra belysning så att det ska vara lättare att få överblick över åskådarna. Det finns också tydliga anvisningar hur publiken på enklaste sätt kan lämna arenan efter match.

Utöver polisens arbete har AIK även en egen säkerhetsorganisation som arbetar med säkerhet kring varje match. Det rör sig om 250- 500 personer som arbetar med säkerhet, beroende på om matchen klassas som en högriskmatch eller ej. I detta arbete ingår också kontakt och samarbete med andra fotbollsklubbar i närområdet som Hammarby och Djurgården.

Vid en genomgång av punkterna var det främst den första punkten som var aktuell att gå vidare med. Dels var det behovet av att minska aggressiva stämningar kring arenan som var aktuellt, dels så pågick redan många av de andra föreslagna instanserna som beskrivits ovan. I rapporten står vidare:

”Ett sätt att locka åskådarna att komma tidigare är självklart att erbjuda någon form av underhållning...” ”Ett komplement till att skapa en mer positiv inramning kan vara att ordna ett arrangemang utanför arenan för exempelvis barn och ungdomar. Detta kan dessutom vara ett sätt för sponsorerna att visa upp sig”.

Denna föreslagna åtgärd kom att diskuteras i tidigare nämnda nätverk ”Råsundamatch” och ett tydligare samarbete började formos mellan Solna stad och AIK Fotboll AB, för undersöka möjligheterna att skapa en mer positiv stämning runt fotbollsmatcherna. En idé om att skapa ett ”Förspel” inför matchen diskuterades utifrån BRÅ:s förslag om kringarrangemang. Detta resulterade i att Solna stad och AIK på försök anordnade två olika Förspel vid derbymatcher för att prova strategin under år 2008.

Vilka supportrar ska Förspel vända sig till?

Efter de två försöken valde Solna stad och AIK att fortsätta med detta arbetssätt. För att göra detta på bästa sätt valde Trygghetsrådet återigen att hämta inspiration från rapporten ”Strategier mot fotbollsrelaterade ordningsstörningar”.

Frågan var vilka åldersgrupper och supportrar ett kringarrangemang skulle vända sig till. I rapporten står att: *” Utmaningen är därför att hitta en balans där matcherna kännetecknas av karnevalsstämning, vilket förutsätter engagerade supportrar, samtidigt som det inte får slå över i ordningsproblem. Det innebär att matcherna måste göras attraktiva för en blandad publik och att utrymmet för ordningsstörningar begränsas.”*

Målgrupp

Från tidigare erfarenheter stod det klart att det främst var ungdomar och yngre män som nyttjade alkohol i allt för stor utsträckning i samband med match. Slutsatsen blev därför att projektet borde inrikta sig på de ungdomar som rör sig runt arenan i samband med matcherna.

Förspels organisation

Trygghetsrådet och AIK initierade projektet Förspel och gjorde Kultur- och fritidsförvaltningen i Solna stad och AIK Fotboll AB till projektägare för projektet. Projektorganisationen innefattar en styrgrupp med representanter från AIK Fotboll AB, Kultur- och fritidsförvaltningen samt Trygghetsrådets sekreterare tillika samordnare.

I Förspels organisation finns också en projektgrupp med representanter från projektägarna. Skillnaden mellan dessa grupper kan något förenklat beskrivas som att styrgruppen tar de strategiska besluten om hur Förspel ska arrangeras medan projektgruppen utför och ansvarar för aktiviteterna på plats.

Arbetet sker också i nära samarbete med Polisen för tillståndsgivning och säkerhetsfrågor samt andra föreningar i Solna, t.ex. Solna Vikings (basket) och AIK Innebandy för kringaktiviteter.

Projektansökan

Projektansökan gällde delfinansiering av Förspel och uppgick till 125.000 kr i sökta medel. Projektet förspel beräknades kosta 250.000 kr varav deltagande parter skulle stå för hälften av kostnaden och BRÅ för den andra delen.

Det var Kultur- och fritidsförvaltningen som stod som huvudman på projektansökan och start för projektet angavs till den första april 2009. Slutdatum för projektet angavs till den första november samma år.

I projektansökan stod följande:

AIK Fotboll AB och Solna stad planerar att tillsammans genomföra ca 6 st ungdomsarrangemang i samband med derbyn och högriskmatcher under säsongen 2009. Under några timmar före matchstart flyttar en av Solnas olika ungdomsverksamheter ut till Råsunda Torg, utanför Råsunda stadions norra läktare. Här planeras också livemusik, DJ, annan underhållning och souvenirförsäljning. Kontakter finns med andra idrottsföreningar som kan erbjuda streetbasket, speedshooting och andra kringaktiviteter. Arrangemanget planeras i nära samarbete med Polisen. Råsunda torg blir också knutpunkten för föräldravandrade och fritidsfältare före matchen.

Syftet med arrangemanget är att öka trygghetskänslan och höja stämningen runt arenan på matchdag, framförallt med inriktning på de ungdomar som rör sig runt arenan i samband med matcherna.

Syfte och målformulering

I ansökan nämns bara ett uttalat syfte det går emellertid att identifiera ytterligare ett par meningar som också fångar andra mål och syften med projektet. Denna rapport kommer därför utgå från nedanstående tre syften i den vidare analysen:

1. *Arrangemanget innebär att Råsunda torg fylls av musik, ungdomsaktiviteter och annan underhållning under några timmar före matchstart.*

2. Syftet med "Förspel" är att öka trygghetskänslan och höja stämningen runt arenan på matchdag, framförallt med inriktning på de ungdomar som rör sig runt arenan i samband med matcherna.
3. AIK Fotboll AB och Solna stad planerar att tillsammans genomföra ca 6 st ungdomsarrangemang i samband med derbyn och högriskmatcher under säsongen 2009.

Val av analysmetod

I BRÅ:s idéskrift 4 "Utvärdering och dokumentation" behandlas två olika sätt att utvärdera brottsförebyggande projekt som fått anslag från BRÅ. Det nämns typexempel och beskrivningar hur de två olika metoderna för utvärdering kan användas och tillämpas. De två metoderna är effektutvärdering och processutvärdering.

Effektutvärdering

Projektet Förspel planerade att hålla arrangemang vid högrisk- och derbymatcher vid sex olika tillfällen. I och med att arrangemangen hölls ett begränsat antal gånger skulle det behövas betydligt mer data och material för att göra en trovärdig effektutvärdering. Eftersom Förspel endast anordnades sex gånger kan slumpen eller andra faktorer också påverka utfallet så att resultaten blir missvisande. Att mäta ordningsstörning, polisingripanden eller anmälda brott som en faktor på hur projektet och arrangemangen var lyckat eller ej är därför inte aktuellt.

Processutvärdering

Analysmetoden processutvärdering utgår däremot från andra utgångspunkter och är mer tillämplig för ett projekt av Förspels karaktär. Processutvärderingen bygger i huvudsak på tre olika parallella steg av analys vilka är:

- Målformulering → Målanalys
- Utformning av åtgärder → Mål/medelanalys
- Genomförande av åtgärder → Genomförandeanalys

Processutvärderingen inom dessa områden utgår i detta fall från den dokumentation som skrivits från de olika arrangemangen samt enkäter som skickats ut till de parter som deltagit i projektet som Polisen, AIK och Solna stad.

Processutvärdering

Målanalys

De olika målen för projektet kunde givetvis ha tydliggjorts med direkta målformuleringar från början av projektets gång. I ansökan till BRÅ fanns målen med men under olika rubriker. Inget av dem benämns heller direkt som mål utan formuleras mer som syften som projektet vill uppnå.

Under utvärderingens gång har det dock visat sig att deltagarna av projektet inte uppfattat dessa formuleringar diffust. Både AIK:s, polisens och Solna stads medar-

betare har inte haft några problem att identifiera de olika målen när det gäller Förspel.

Mål 1

Arrangemanget innebär att Råsunda torg fylls av musik, ungdomsaktiviteter och annan underhållning under några timmar före matchstart.

Vi en genomlysning av det första målet anser alla deltagande parter att målet var tydligt uppställt. Eftersom hela idén om Förspel bygger på att arrangemanget anordnas har också medel i budgeten funnits för att göra detta mål rimligt att klara av. Det har inte heller funnits någonting i detta mål som stridit mot de andra målen önskvärda effekter.

Mål 2

Vad gäller det andra målet var detta syfte lätt att förstå och även konkretisera och omsätta till verkligheten. I rapporten *Strategier mot fotbollsrelaterade ordningsstörningar* tar man upp problematiken kring definitionen kring orden *god stämning* och *läktarstämning*. Att höja stämningen på ett positivt sätt kan ha olika innebörd beroende om man exempelvis är supporter eller polis. Detta mål som har stämningsbegreppet som en grund skulle därför kunna misstolkas och missuppfattas av de olika deltagande parterna. Detta har emellertid inte skett utan alla har varit ense om betydelsen för målformuleringen.

Syftet med "Förspel" är att öka trygghetskänslan och höja stämningen runt arenan på matchdag, framförallt med inriktning på de ungdomar som rör sig runt arenan i samband med matcherna.

Skälet till denna harmonisering av definitionerna, vilket gjort projektet mer lätthanterligt, ligger antagligen i organisationens struktur. Problemet har formulerats i det övergripande Trygghetsrådet samtligt som strategierna och målen/syftena diskuteras och formats i styrgruppen för projektet. Representanter för kommun, fotbollsklubb, supportrar och polis har på detta sätt varit med i arbetet från början och fått en ömsesidig förståelse för de mål som projektet varit satt att uppnå.

Mål 3

Det sista målet som formulerades skiljer sig från de andra två målen genom att delvis vara kvantitativt och därmed svårare att misstolka. Arrangemangen ska genomföras inför 6 av de matcher ska spelas under säsongen. Vad ett derby är eller hur man definierar en högriskmatch har inte heller varit något problem för inblandade parter att enas kring.

AIK Fotboll AB och Solna stad planerar att tillsammans genomföra ca 6 st ungdomsarrangemang i samband med derbyn och högriskmatcher under säsongen 2009

Inget av de tre ovanstående målen har uppfattats som svåra att förstå eller misstolka. Inte heller står målen i kontrovers mot varandra och det har gått att arbeta med målen parallellt. Eftersom målen också ansetts som rimliga att uppnå har arbetet med Förspel fungerat bra och alla deltagande parter har presterat efter bästa förmåga för att skapa så bra arrangemang som möjligt. Detta har också fått som resultat att

många supportrar deltagit under aktiviteterna och funnits på plats under arrangemangen.

Mål/medel – analys

Innan Förspel initierades sökte Trygghetsrådet efter pågående eller avslutade projekt inom samma område som hade varit lyckande. En liknande situation som finns runt Råsunda hade även funnits nere i Göteborg där utvärderingen av projektet ”Program supporter Göteborg – året på läktaren” hade sammanställts.

Under Förspels gång kom polisen även att upplysa om ”Program supporter i Stockholm” och eventuella gemensamma beröringspunkter med Förspel.

Att Trygghetsrådet skulle söka efter forskningsresultat på området inom den akademiska världen var ett alternativ. Slutsatsen blev dock att BRÅ redan satt inne på stor sakkunskap både gällande empiri som teori och att ett projekt skulle basera sig på BRÅ:s rekommendationer och förslag.

Projektet kom därför att formas och strategier hämtas från rapporten ”*Strategier mot fotbollsrelaterade ordningsstörningar*”. Tilltaget att anordna Förspel bygger således inte på direkta forskningsresultat som Trygghetsrådet utvärderat utan har sin grund i BRÅ:s sakkunskap och expertis inom området. Som tidigare nämnts var de långsiktiga åtgärderna inte gångbara i detta läge utan Trygghetsrådet valde att gå vidare med strategier under de mer kortsiktiga förslagen i rapporten.

Mål 1

Arrangemanget innebär att Råsunda torg fylls av musik, ungdomsaktiviteter och annan underhållning under några timmar före matchstart.

Att anordna denna typ av åtgärd ska enligt BRÅ fungera för att minska de aggressiva stämningarna inför och under fotbollsmatchen. Arrangemang av denna typ innebär också att supportrarna kommer till arenaområdet tidigare än vanligt vilket kan underlätta när visitation av supportrar måste genomföras vid ingångarna till arenan. Eftersom en del supportrar kommer tidigare så medverkar även denna åtgärd till lång köbildning och våldrelaterade händelser när supportrarna går in i arenan.

Mål 2

Det andra målet som identifierats är mycket intressant i denna analysform. Detta eftersom framgången av detta mål kan tolkas på olika sätt.

Syftet med ”Förspel” är att öka trygghetskänslan och höja stämningen runt arenan på matchdag, framförallt med inriktning på de ungdomar som rör sig runt arenan i samband med matcherna.

Att trygghetskänslan stärkts anger både polisen, AIK och Solna stad i sina svar. Att definiera trygghet utifrån en känsla som är helt individuell är däremot svårt att genomföra. Vad är trygghet och vad är en stark eller svag känsla?

För att kunna leda denna ökade trygghetskänsla i bevis på ett rimligt sätt har Trygghetsrådet valt att tillämpa BRÅ:s skrift ”Utvärdering och dokumentation”.

I denna skrift finns det exempel på problematik som utvecklats till det sämre på grund av avsaknad av vuxna personer, som kriminologer benämner kapabla väktare. I Förspels fall går det snarare att peka på motsatsen. Förspel har bidragit till att höja antalet kapabla väktare i området vilket både supportrar, polis och andra inblandade varit positivt inställda till. Det har funnits personal från Solna stad och AIK på plats vid arrangemanget och ungdomarna har på detta sett uppfattat att fler vuxna finns i närheten.

En sidoeffekt som också ökat antalet kapabla väktare är att många barnfamiljer sökt sig till Förspels arrangemang vilket gjort att det inte bara varit ungdomar som uppskattat och närvarat vid aktiviteterna. Dessa föräldrar har också förstärkt intrycket av att många vuxna funnits på plats runt arenan.

Det går således att säga att teorin om kapabla väktare stödjer intervjuresultaten att trygghetskänslan förbättras, och att detta skett parallellt med att stämningen höjts. Detta resultat tyder på att Förspel varit en god och tillämpbar åtgärd för att höja trygghetskänslan och uppnå ändamålet för denna målformulering.

Mål 3

Mål tre däremot är inte formulerat på ett sådant vis att en mål/medel- analys blir relevant. Det går möjligtvis att hävda att relationen mellan mål och medel ändå går att visa i detta sammanhang eftersom nedanstående mål bygger på att Förspel arrangeras. Målet är kvantitativt och måluppfyllanden blir därför lätt att avgöra.

AIK Fotboll AB och Solna stad planerar att tillsammans genomföra ca 6 st ungdomsarrangemang i samband med derbyn och högriskmatcher under säsongen 2009.

Genomförandeanalys

När det gäller frågan i vilken utsträckning målen genomförts har detta visat på gott resultat. Råsunda torg har fyllts med olika aktiviteter timmarna före matchstart. Solna ungdomscafé har flyttat sin verksamhet till torget och sålt kaffe, läsk och smörgåsar. Solna Ungdomscafé har också ordnat så att en av ungdomarna varje gång fått vara DJ och spelat musik för dem som kommit till Ungdomscaféets aktivitet.

När det gäller musiken har även en scen byggts upp till varje tillfälle där olika band spelat och haft konsert på Råsunda torg vilket uppskattats av ungdomarna. AIK har även ordnat andra sportaktiviteter som ungdomarna kunnat pröva på, exempelvis innebandy och basket.

Mål 1

Arrangemanget innebär att Råsunda torg fylls av musik, ungdomsaktiviteter och annan underhållning under några timmar före matchstart.

Samarbetet mellan Solna stad, AIK och polisen har fungerat mycket bra vilket underlättat genomförandet av arrangemanget! I och med att arbetet organiserats både i en styrgrupp och en projektgrupp där Solna stad och AIK varit delaktiga, har det

funnits en tydlig organisation och vetskap om var besluten fattas och vem ska verkställa dem.

Nedan följer några exempel från dokumentation och enkäter:

”Råsunda Torg har fyllts av supportrar och andra förbipasserande som lyssnar på musik, fikar och spelar. Musiken som är en stor del av Förspel tystar ner annat kanske negativt runt omkring. När man står på ett av våra Förspel och ser alla spela innebandy eller andra spel är det svårt att tro att det snart är en stor match som brukar vara förknippad till glåpord och hatramsor.”

”Säkerhetsmässigt samlar man alla till samma punkt, vilket är bra. Man har god översikt på vad som händer. Musiken tar bort fokus från slagordsramsor. Folk koncentrerar sig på annat.”

”Förspel är ett bra exempel på en aktivitet där stad och klubb samarbetar kring närmiljön vid fotbollsmatcher. Förspel har fyllt en plats där ungdomsfylla och stök tidigare var vanligt till att nu vara en trevlig plats med ungdomsaktiviteter, musik och uppvisningar från både kommun och olika klubbar.”

Mål 2

Om det är möjligt att mäta trygghetskänsla är redan avhandlat. Genomförandet för att uppnå detta resultat har fungerat väl och måluppfyllanden i detta avsnitt baserar sig på de svar som inkommit från enkäter.

Syftet med ”Förspel” är att öka trygghetskänslan och höja stämningen runt arenan på matchdag, framförallt med inriktning på de ungdomar som rör sig runt arenan i samband med matcherna.

Nedan följer representativa delar av enkätsvaren:

”Positiva arrangemang är alltid bra ur säkerhetsaspekten. Har inte sett några personer som blivit omhändertagna på platsen, vilket tyder på ett lyckat resultat.”

”Fylleriet har upphört och hatramsor har ersatts med en betydligt mer positiv känsla inför de sk stormatcherna. Samarbetet mellan klubb och stad har fördjupats och samsynen kring dessa frågor har förbättras avsevärt.”

”Råsunda torg var innan Förspel en ganska ”kall och hård ” plats där vanliga supportrar och boende i området undvek på s.k. ”högriskmatcher” – platsen belägrades av ungdomar som satt och drack öl samt var en öde plats. Vi har omvandlat detta område till en mjuk och härlig plats – dit många söker sig för att undvika stökigheter och alkohol – nu börjar folk förvänta sig att det ska vara en livfull stämning på råsunda torg.”

Dessa omdömen tyder på en tydlig framgång för projektet. Det finns dock problem som inte fångas upp av arrangemang som Förspel men som samtidigt är en konsekvens av projektupplägget. Polisen menar att Förspel varit lyckat men att de ungdomar som inte vill delta eller bli upptäckta förflyttar sig längre bort från arenan för att få vara ifred, och tex. dricka alkohol. För polisen blir dessa ungdomar svårare att fånga upp. Å andra sidan påverkar inte dessa ungdomar de andra supportrarna på

samma negativa sätt som tidigare och stämningen bland det stora flertalet har förbättrats avsevärt.

En annan konsekvens som uppstått är att ungdomar som varken bor i Solna eller är intresserade av att gå på fotboll har dykt upp för att delta på Förspels aktiviteter. Eftersom aktiviteterna är tillgängliga för alla och arrangemangen är inriktade på att locka dit ungdomar har ungdomar från olika delar av Stockholm letat sig dit under projektets gång.

Dessa ungdomar driver sedan runt arenan efter det att Förspel avslutats utan att ha någon naturlig knutpunkt i området. Detta är emellertid inget stort problem i jämförelse med de bråk och fylla som tidigare uppkommit runt matcherna.

Mål 3

När det gäller det sista målet är detta mål lättast att kontrollera och tolka.

AIK Fotboll AB och Solna stad planerar att tillsammans genomföra ca 6 st ungdomsarrangemang i samband med derbyn och högriskmatcher under säsongen 2009.

Detta mål är uppfyllt. Förspel har arrangerats 6 gånger inför högriskmatcher, som finalen i svenska cupen, och derbyn.

Under utvärderingen kom det också fram att de deltagande parterna tyckte att prioriteringen varit rätt och riktig. En annan reflektion som framkommit i utvärderingen är att man kunde marknadsföra projektet på ett bättre sätt. Förslag på att annonsera i lokaltidningen, lokalradion och använda Internet har framförts. Detta argument måste dock ställas i relation till utgångspunkterna för Förspel, att det ska rikta sig till supportrar och göra stämningen kring Råsunda tryggare. Förslaget skulle dessutom bara öka tidigare nämnda konsekvens att många ungdomar som varken bor i Solna eller är intresserade av fotboll dyker upp under arrangemanget.

Något som varit både roligt och givande är att Förspels lyckade koncept både uppmärksammats nationellt som internationellt. Idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth har exempelvis besökt Förspel och tyckte det var mycket intressant. Huliganpäron, ett forum för tonårsföräldrar som tillhör Fryshuset i Stockholm, har också uppmärksammat Förspel och uttryckt sitt intresse för projektet.

På internationell nivå har Förspel också uppmärksammats. Ronni Abergel från Köpenhamn som är ansvarig för Fairfans i Danmark, Guido Cools från Tyskland som jobbar med Street soccer project i Brandenburg stad samt Manuel Comeron från Liège i Belgien har också varit på besök för att studera om Förspels upplägg går att överföra till deras länder och städer.

När det gäller Manuel Comeron har han arbetat med Liege fancoaching. Han har dessutom bakgrund som forskare om förebyggande åtgärder inom huliganism. Han har senast givit ut boken *"The prevention of violence in sport"* Council of Europe Publishing.

Även de andra klubbarna i Stockholmsområdet har varit mycket positiva till arrangemanget och både Hammarby och Djurgården har uttryckt sitt intresse för hur AIK och Solna stad har arrangerat detta kringarrangemang.

Projektet Förspel har även fått medial uppmärksamhet och publicitet. Sveriges television har skildrat arrangemanget genom inslag i både sporten och lokala nyhetsprogrammet ABC. Även Sveriges Radio P4 – Magasin Sthlm har haft reportage från Förspel och skildrat samverkan mellan projektets parter.

Slutsats

En bättre målformulering och målanalys från början hade varit att föredra. De något otydliga målformuleringarna har dock inte påverkat projektet negativt och Förspel har genomförts enligt planen. De deltagande parterna har arbetet i samma riktning och för samma mål.

Förspel utformades från början för att rikta in sig på ungdomssupportrar som huvudsaklig målgrupp. I början av projektet var också de olika parterna inställda på att de som skulle komma till Förspels arrangemang till stor del bara skulle vara ungdomar. Detta har emellertid visat sig vara felaktigt då Förspel både attraherat ungdomar samt annan publik också. I och med denna tillströmning av olika personer och åldersgrupper har Förspel bidragit till en tryggare miljö i samband med högrisk- och derbymatcher. Det är inte bara uppsikten av de unga supportrarna runt arenan som förbättrats, fler vuxna, så kallade kapabla väktare, har i och med Förspel börjat vistas i området.

Det är också viktigt att nämna att Förspels intentioner och syften utformats på ett relevant sätt som gjort dem möjliga att uppnå och förverkliga. Målen har inte stridit mot varandra och varit möjliga att genomföra utifrån de förutsättningar projektet utgick från.

Både Solna stad, AIK och polisen har varit nöjda med projektets upplägg och det resultat som framkommit. Förspel har bidragit till en bättre och tryggare stämning innan högrisk- och derbymatcher och de olika aktiviteterna har varit mycket uppskattade.

Vad gäller framtiden för projektet har både Solna stad och AIK antytt att en fortsättning av Förspel är att föredra. Detta beror dock på framtida finansiering och om det går att få fortsatt extern delfinansiering.